

Podkladový dokument k európskej iniciatíve občanov: Voda a sanitácia sú ľudské právo!

História

Európska federácia odborových organizácií verejnej správy (European Federation of Public Service Unions, EPSU) sa na svojom kongrese v roku 2009 rozhodla prijať iniciatívu na získanie jedného milióna podpisov za uznanie ľudského práva na vodu. Táto iniciatíva zahŕňala: mobilizáciu pracujúcich a občanov na podporu tohto práva a proti negatívnym účinkom liberalizácie a politík zameraných na konkurencieschopnosť, ktoré presadzujú Európska komisia a európske vlády. Európska komisia napokon stanovila pravidlá pre túto európsku iniciatívu občanov v marci 2011. Viac informácií o tomto nariadení nájdete na internetovej stránke: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome?lq=sk>.

Organizácia Spojených národov uznala všeobecné ľudské právo na vodu a sanitáciu. Dňa 28. júla 2010 rezolúciou 64/292 Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov výslovne uznalo ľudské právo na vodu a sanitáciu a potvrdilo, že čistá pitná voda a sanitácia sú kľúčovými faktormi pre naplnenie všetkých ľudských práv. V tejto rezolúcii sa štáty a medzinárodné organizácie vyzývajú, aby poskytli finančné zdroje a pomohli pri budovaní kapacít a pri odovzdávaní technológií s cieľom zaistiť bezpečnú, čistú, dostupnú a cenovo prijateľnú pitnú vodu a sanitáciu pre všetkých.

Všetci občania potrebujú pitnú vodu a bezpečný systém sanitácie. Hoci Organizácia Spojených národov uznala všeobecné ľudské právo na vodu a sanitáciu, mnoho ľudí ešte stále toto právo nevyužíva. Toto právo je potrebné implementovať v rámci Európskej únie.

Čo chceme

1. Zabezpečenie vodohospodárskych a sanitačných služieb pre všetkých v Európskej únii.
Veríme, že ľudské právo na vodu musí implementovať Európska únia, keďže vodohospodárske a sanitačné služby podliehajú európskym právnym predpisom (ako verejnoprospešná služba). Európska únia musí presadzovať implementáciu tohto ľudského práva na vnútroštátnej úrovni stanovením záväzných cieľov pre všetky členské štáty na účely dosiahnutia všeobecného pokrytia.
2. Ľudské práva stoja nad záujmami trhu: žiadna liberalizácia vodohospodárskych služieb. Chceme, aby EÚ prešla od súčasného prístupu zameraného

Podkladový dokument
k európskej iniciatíve občanov:
Voda a sanitácia sú ľudské právo!

---

výlučne na konkurencieschopnosť a trh k prístupu založenému na verejných službách a právach. Voda patrí k obmedzeným prírodným zdrojom a je verejným majetkom nevyhnutným pre život a zdravie. Je „prírodným“ monopolom a musí byť vyňatá z pravidiel vnútorného trhu.

3. Globálny/všeobecný prístup k vode a sanitácii pre všetkých.
Veríme, že EÚ by mala vynaložiť väčšie úsilie na zabezpečenie vody a sanitácie v globálnom meradle. EÚ musí stanoviť ciele a dosiahnuť, aby sa všeobecný (globálny) prístup k vode a sanitácii stal súčasťou jej politiky v oblasti rozvoja. Takto bude EÚ aktívne presadzovať, aby sa právo na vodu a sanitáciu mohlo využívať celosvetovo.

Naše návrhy Európskej komisii na implementáciu ľudského práva na vodu a sanitáciu:

1. Uplatňovať ľudské právo na vodu a sanitáciu pri všetkých oznámeniach týkajúcich sa vody a/alebo sanitácie.
2. Zabezpečiť vodohospodárske služby (bezpečné, hygienické a cenovo dostupné) a sanitačné služby pre všetkých obyvateľov členských štátov EÚ.
3. Netransformovať vodohospodárske služby na obchodné služby ich vylúčením z pravidiel vnútorného trhu. To je možné dosiahnuť záväzkom Európskej komisie:
  - neliberalizovať vodohospodárske a sanitačné služby,
  - nezahrnúť vodohospodárske a sanitačné služby do obchodných dohôd, akými je napríklad Komplexná hospodárska a obchodná dohoda (Comprehensive Economic and Trade Agreement, CETA),
  - podporovať verejno-verejné partnerstvá,
  - zakotviť princíp „voda nie je tovar“ uvedený v rámcovej smernici o vode do všetkých politík EÚ týkajúcich sa vody,
  - definovať, že ochrana nášho vodného prostredia stojí nad obchodnými politikami,
  - iniciovať podporné programy pre ľudí, ktorí nie sú schopní uhrádzať faktúry za vodu, s cieľom zabrániť odpojeniu užívateľov,
  - zabezpečiť, aby súkromné vodohospodárske spoločnosti poskytujúce vodohospodárske služby zaistili úplnú transparentnosť a otvorenosť, pokiaľ ide o ich zmluvy (žiadne miesto pre obchodné tajomstvo v tejto verejnej službe),
  - podporovať účasť občanov v súlade s rámcovou smernicou o vode.
4. Zlepšiť prístup k vode a sanitácii na celom svete tým, že sa dosiahnutie všeobecného prístupu k vode a sanitácii stane súčasťou politiky EÚ v oblasti rozvoja a že sa poskytne vyšší objem finančných prostriedkov z financií vyčlenených pre oficiálnu rozvojovú pomoc (Official Development Assistance, ODA) na zlepšenie vodohospodárskych a sanitačných služieb.
5. Podporovať verejno-verejné partnerstvá (partnerstvá medzi vodohospodárskymi prevádzkovateľmi) založené na neziskových zásadách a solidarite medzi vodohospodárskymi prevádzkovateľmi a pracovníkmi v rôznych krajinách.

Podkladový dokument
k európskej iniciatíve občanov:
Voda a sanitácia sú ľudské právo!

---

6. Zakotviť v právnych predpisoch, že hospodárenie s vodou a vodnými zdrojmi musí zostať v rukách verejného sektora.
7. Podporovať vodohospodárske spoločnosti v EÚ a v iných krajinách, ktoré nemajú kapitál na rozšírenie služieb zásobovania vodou a kanalizačných služieb na chudobných z ich vlastných finančných prostriedkov.
8. Podporovať a propagovať vodohospodárske spoločnosti, ktoré investujú určitú časť svojho ročného obratu do partnerstiev s vodohospodárskymi prevádzkovateľmi v rozvojových krajinách (nasledujúc príklad Holandska a Francúzska).
9. Podporovať zavedenie dobrovoľného európskeho systému štandardov hodnotenia pre verejné podniky s cieľom presadzovať vodohospodárske služby vysokej kvality.
10. Navrhnuť kódex hospodárenia pre vodohospodárske spoločnosti v EÚ-27.

Proces

Bol zriadený občiansky výbor, ktorý je oficiálnym zástupcom tejto európskej iniciatívy občanov. Výbor musí pozostávať najmenej zo 7 osôb zo 7 rôznych európskych krajín. Máme 34 zástupcov z 27 krajín EÚ, v ktorých budeme organizovať kampaň. Vo všetkých týchto krajinách sme zriadili skupiny pre národné kampane. Okrem toho budeme viesť kampaň v ďalších krajinách, ako je Turecko, Chorvátsko, Rusko a Nórsko, aby sme poukázali na to, že tento problém sa netýka len EÚ, ale že ide o celosvetový problém.

Kampaň budeme viesť on-line na internete a v uliciach. Podpisy sa môžu zbierať elektronicky na webovej stránke kampane www.right2water.eu a v papierovej forme. Zber podpisov začne, len čo Európska komisia prijme našu európsku iniciatívu občanov. Naš návrh predložíme 1. apríla 2012, čiže v prvý možný deň na predloženie európskej iniciatívy občanov.

22. marec 2012: Svetový deň vody; spustenie webovej stránky www.right2water.eu

1. apríl 2012: registrácia/predloženie európskej iniciatívy občanov

24. – 25. apríl 2012: očakávané potvrdenie registrácie Európskou komisiou = prvý deň zberu podpisov! Sprievodné podujatie vo výkonnom výbore EPSU

Apríl 2012 – apríl 2013: jeden rok na vyzbieranie jedného milióna podpisov.

Organizácie podporujúce iniciatívu

Kampaň bude prebiehať on-line na internete aj v uliciach. Hľadáme širokú škálu podporovateľov z radov MVO: napr. environmentálne, sociálne a rozvojové organizácie, ale aj ženské organizácie, cirkvi a verejné (vodohospodárske) spoločnosti. Budeme hľadať podporu aj u politických strán a u jednotlivcov, ktorí sú „verejne známymi osobnosťami“, aby boli veľvyslancami našej kampane tým, že jej verejne vyjadria svoju podporu.

Podkladový dokument
k európskej iniciatíve občanov:
Voda a sanitácia sú ľudské právo!

Stručný prehľad procesu, ktorým musia organizátori prejsť, aby mohli predložiť európsku iniciatívu občanov.

- a) Cieľ iniciatívy musí spadať do rámca právomocí Európskej komisie predložiť návrh právnych predpisov podľa zmlúv. Tento cieľ nesmie byť zjavne neopodstatnený, ani nesmie byť v rozpore s hodnotami Únie.
- b) Organizátori musia vytvoriť občiansky výbor zložený najmenej zo 7 členov a určiť jedného zástupcu a jedného náhradníka ako kontaktné osoby. Organizátori aj budúci signatári by mali byť občanmi Únie oprávnenými voliť vo voľbách do Európskeho parlamentu.
- c) Pred zberom podpisov musia organizátori požiadať Komisiu o zaregistrovanie iniciatívy, pričom na tento účel použijú štandardný formulár a ak chcú, priložia ďalšie odôvodnenie a právny text.
- d) Do dvoch mesiacov Komisia buď zaregistruje iniciatívu alebo ju zamietne a informuje organizátorov o dôvodoch zamietnutia a o všetkých dostupných prostriedkoch súdnej a mimosúdnej nápravy, ktoré majú k dispozícii.
- e) Musí sa vyzbierať značný počet podpisov najmenej v 7 členských štátoch. Tento počet pre každú krajinu zodpovedá počtu kresiel, ktoré má krajina v Európskom parlamente, vynásobenému číslom 750.
- f) Pri registrácii a počas celého procesu musia organizátori deklarovat' a zabezpečiť úplnú transparentnosť, pokiaľ ide o ich zdroje financovania.
- g) Podpisy bude možné zbierať on-line alebo v papierovej forme. Organizátori musia dodržiavať rôzne vnútroštátne postupy na registráciu a overovanie podpisov. Z 27 členských štátov 18 vyžaduje číslo preukazu totožnosti alebo pasu s podpisom, 9 z nich nie.
- h) Časový rámec na zber osvedčení o podpisoch a na splnenie podmienok je obmedzený na 12 mesiacov pred predložením Komisii.
- i) Občiansky výbor môže iniciatívu predstaviť Komisii osobne „na primeranej úrovni“ a uskutoční sa vypočutie v Európskom parlamente. Do troch mesiacov Komisia uverejní oznámenie, v ktorom uvedie svoje právne a politické závery a dôvody prijatia alebo neprijatia opatrenia.
- j) Na organizátorov občianskej iniciatívy a na príslušné orgány sa vzťahujú pravidlá o ochrane údajov s cieľom zabezpečiť, aby sa osobné údaje zbierali výlučne na účely iniciatívy a aby boli následne zničené. Organizátorom sa za akékoľvek porušenie tohto nariadenia, napríklad za podvodné použitie podpisov, uložia sankcie.

Právne predpisy občanom NEUDELUJÚ skutočné právo na legislatívnu iniciatívu, pretože iniciatíva nie je pre Komisiu záväzná. Aj keď európska iniciatíva občanov získa požadovaný počet podpisov a splní požiadavky všetkých nariadení, Komisia ešte vždy môže iniciatívu zamietnuť. Európsku iniciatívu občanov je potrebné považovať za to, čím naozaj je: za nástroj na stanovenie agendy, ktorý umožňuje občanom upriamiť pozornosť nielen Komisii, ale aj médiá a širokej verejnosti na určitú tému a začať o nej celoeurópsku diskusiu.